

Των ταπεινών και των ηρώων: Ερμηνευτική προσέγγιση στο δοξαστικό των Αίνων της Β΄ Κυριακής των Νηστειών (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

«Τοις εν σκότει αμαρτημάτων πορευομένοις φως ανέτειλας Χριστέ, τω καιρώ της εγκρατείας και την εύσημον ημέραν του Πάθους σου δείξον ημίν, ίνα βοώμεν σοι· Ανάστα ο Θεός ελέησον ημάς».

Έρχεται εκείνο το «πορευομένοις» στο δοξαστικό της Κυριακής αυτής και συνειδητοποιούμε πως όλα στη ζωή αυτή είναι πορεία από κάπου προς κάπου. Για άλλους μια καταθλιπτική πορεία προς ένα αναπόφευκτο τέλος. Για άλλους μια πορεία από στόχους σε στόχους, μικρούς ή λίγο μεγαλύτερους, κατά βάθος όμως στόχους-υπεκφυγές για να απωθούν την βεβαιότητα του μεγάλου τέλους της ζωής του καθενός. Για μας όμως; Για μας, που υποτίθεται πως τη ζωή μας νοηματοδοτεί το άδαιο μνῆμα του Χριστού, πώς περιγράφεται αυτή η πορεία;

Ο λιτός στη διατύπωση και τόσο περιεκτικός σημερινός ύμνος μας ακουμπά ελαφρά στον ώμο, σηκώνει το δάχτυλο και μας δείχνει ένα σημείο του ορίζοντα πλημμυρισμένο στο φως. Εκεί, στο σημείο αυτό, κάτι, Κάποιος περιμένει.

Ποια είναι η δύναμη εκείνη, που θα μας δώσει την ορμή της πορείας, τη δίψα του προορισμού, την εγκατάλειψη των κεκτημένων στο όνομα της απόκτησης των υπεσχημένων; Οι περισσότεροι προφανώς θα δώσουν την αναμενόμενη απάντηση: Η γλυκύτητα και η ένταση του φωτός, που εκεί στο βάθος, μας καλεί.

Κι όμως, δεν είναι το φως η απαραίτητη προϋπόθεση για να δώσουμε όλο μας τον εαυτό σ' αυτή τη πορεία. Ο καθοριστικός παράγοντας είναι το σκοτάδι. Αυτό θα παίξει τον καθοριστικό ρόλο στις αποφάσεις μας, αυτό θα σφραγίσει τις επιλογές μας.

Στη μουσική, όλη η μαστοριά του συνθέτη είναι να λυτρώνει το αυτί του ακροατή από σύμφωνες συγχορδίες, αφού πρώτα του έχει εξάψει τον πόθο της συμφωνίας μέσα από τη χρήση των διάφωνων συγχορδιών. Ένα μουσικό έργο με διαρκώς σύμφωνες συγχορδίες είναι κατ' ουσία αδιάφορο και βαρετό. Οι διαφωνίες, τα

«φάλτσα», όπως λέμε ετοιμάζουν μια ηχητική λύτρωση. Το φως των συμφώνων ήχων αναδεικνύεται από το σκότος της ηχητικής διαφωνίας.

Έτσι και στην πνευματική ζωή. Πώς να διψάσουμε φώς, όταν δεν υπάρχει συνείδηση του σκότους; Πώς να δοξολογήσουμε τον Χριστό για το φως του προσώπου Του, όταν έχουμε εθιστεί στο φως της αυτοθέωσης; Πώς να εγκαταλείψουμε τα πάντα για μια πορεία προς το Φως ενός κόσμου άλλου, όταν οι φτηνοί λαμπτήρες αυτού του κόσμου μας έχουν συνηθίσει στο ημίφως;

Ναι, η εγκράτεια έχει θλίψη. Με μια πρώτη ματιά, είναι η στέρηση των ψευτοχαρών της ζωής. Για τους υποψιασμένους όμως αγωνιστές, για όσους με αγάπη ρούφηξαν τη σοφία των Πατέρων μας, η θλίψη της εγκράτειας αποτελεί μια έμμεση μνήμη θανάτου. Η εγκράτεια μας φανερώνει το αληθινό πρόσωπο αυτής της ζωής, μιας ζωής που δεν έχει τίποτε ουσιαστικό να μας δώσει, διότι όλα απορροφούνται από την μαύρη τρύπα του τάφου. Η εγκράτεια αποκαλύπτει το σκότος και την απάτη του κόσμου και των δολωμάτων του.

Λίγο στερείται το στομάχι και ξαφνικά καταρρέει το ψευτονόημα του καταναλωτισμού. Λίγες τροφές απαρνούμεθα και δεν βρίσκουμε κανένα νόημα στην ανθρώπινη συναναστροφή, γιατί την έχουμε συνδυάσει μόνον με κατάφορτά τραπέζια και βρώση μέχρι σκασμού. Πάμε για λίγο να βάλουμε στην απατηλή γαστριμαργία μας χαλινάρι και όλη η διάθεση μας για πνευματικές αναζητήσεις και εξυπωμένους στοχασμούς υποβιβάζεται σε φτηνά παζάρια με ένα φαντασιακό Θεό για το τι επιτρέπεται και τι όχι.

Το σκότος που αναφέρεται στο σημερινό δοξαστικό είναι η φθηνία των μικροσυμβιβασμών μας. Πλαστήκαμε άρχοντες, ελεύθεροι, ωραίοι και σερνόμαστε σε λασπωμένα σοκάκια παράκαμψης των εκκλησιαστικών και άλλων «πρέπει», μήπως ψιλογλυτώσουμε την πίτα και ψιλοχορτάσουμε τον σκύλο.

Κι εκεί, στο βάθος, ένας Θεός, Θεός άρχοντας, που δεν καταδέχεται να μετράει τις μπουκιές μας, έχει ανοίξει μια αγκαλιά και περιμένει ανθρώπους που Τον διψάνε και Τον ποθούνε με όλο τους το «είναι». Εμείς ψάχνουμε τα νηστήσιμα στους φούρνους και τις ψαροταβέρνες κι Εκείνος μας πιάνει γλυκά το πηγούνι και μας στρέφει το κεφάλι μας στη ματιά Του.

«Εδώ», μας λέει, «εδώ κοιτά. Κοίτα το φώς μου για να καταλάβεις το σκοτάδι που ζούσε πριν με ζητήσεις. Κοίτα με και περιγέλα αυτά που νομίζεις πως στηρίζουν τη ζωή σου. Κοίτα με και μάθαινε τι φως κρύβει το κέρασμα θελήματος και δικαιώματος. Σε τρεις εβδομάδες θα σε κεράσω έναν Θάνατο που κρύβει ζωή. Δεν τον δικαιούσουν, στον κερνάω. Σε κερνάω ζωή. Ενώ αυτό που εσύ λογιάζεις για ζωή κρύβει θάνατο. Αμάν παιδί μου, τίποτε δεν σου 'χει μείνει να κάνεις για να ζήσεις. Εγώ τα έκανα όλα. Από σένα ζητάω μόνο μίσος. Μίσος για το σκοτάδι που ζεις. Όλα τ' άλλα έχουν ήδη γίνει».

Να γιατί το σημερινό δοξαστικό ονομάζει ένδοξη τη μέρα του Πάθους του Κυρίου μας. Ένδοξη, όχι για Εκείνον. Εκείνος στέκει υπεράνω των πάντων. Ένδοξη η μέρα αυτή είναι για μας. Διότι, η θυσία Του αναδεικνύει την αξία μας. Και η αξία αυτή δεν μετριέται με τον έπαινο του κόσμου, αλλά με του πόνους Του για χάρη μας. Οι

φριχτοί Του πόνοι από τ' αγκάθια που Του τρυπούν το μέτωπο, από το φραγγέλιο που Του ξεσκίζει την πλάτη, από τα καρφιά που διαρρηγνύουν τους ιστούς και οστά Του, αλλά και οι ψυχικοί Του πόνοι από την προδοσία και την εγκατάλειψη των δικών Του είναι φαίνεται ανεκτότεροι από τον πόνο Του να μας στερηθεί. Ποιος ένωσε αυτή την προτίμηση και μετά καταδέχτηκε να ξεφυλλίζει μετά μανίας συνταγές νηστίσιμες και άλλα κόλπα διαφυγής;

Είναι όμως πια φανερό: Εγκράτεια χωρίς Χριστό είναι μάχη χαμένη. Το θέμα δεν είναι να στερηθεί η γαστέρα. Το θέμα είναι να αποκαθλωθεί. Λένε πως ο έρωτας περνάει από το στομάχι. Το θέμα είναι να πάψει ο έρωτας να ΕΙΝΑΙ το στομάχι. Όσο εκείνο βρίσκεται ήδη νοητά στον οβελία του Πάσχα, όσο η τσίκνα ήδη πλημμυρίζει τα ρουθούνια, το φως ίσως θεολογικά και εκκλησιαστικά να είναι γνωστό. Ποθητό όμως δεν είναι.

Για όσους όμως οι ανάγκες της γαστέρας παίρνουν το αληθινό του μέγεθος, το ασήμαντο, το θλιβερό, το τόσο γελοία συμπαθητικό τους μέγεθος, το τραπέζι μιας άλλης γιορτής είναι ήδη στρωμένο. Για όσους η χαρά της συνάντησης με τον Χριστό, τον Χριστό μας, έχει κατακλύσει όργανα, κύτταρα, στομάχια, μυαλό και κυρίως καρδιά, τα υλικά γίνονται σύμβολα των πνευματικών και οι τροφές, χωρίς να περιφρονούνται, σκύβουν υποτακτικά τα κεφάλι στα άρρητα εδέσματα του Αγίου Δισκοπότηρου που διέρχονται τον μυελό των οστών και χαρίζουν νίκες και θριάμβους στα μυστικά πεδία της ψυχής. Εκεί παίζεται το αληθινό παιχνίδι μιας ηρωικής ζωής.

Η αγκαλιά του Θεού χωράει μόνον ταπεινούς ήρωες. Ταπεινούς, αλλά και ήρωες.

Άμποτε κι εμάς._